

Koningin Maria Stuart van Schotland.

Het was op den 24sten Juli 1567, dat Maria Stuart het gewichtige document teekende, waarbij zij afstand deed van den troon van Schotland ten gunste van haar zoon.

Er is van deze koningin beweerd, dat niemand haar persoon zonder bewondering of liefde kon aanschouwen en haar geschiedenis zonder weemoed of smart kan lezen. Zij, de dochter van het ruwe gebergte in het hooge Noorden, groeide op aan het dartele en kunstlievende hof van Frankrijk en werd opgevoed in de leer van Rome. Zij was even lichtzinnig als bekoorlijk, edelmoedig van hart, vatbaar voor indrukken, maar tevens wispelturig en opvliegend. Gehuldigd, neen vergoed door den Franschen adel, was deze jeugdige vorstin het middelpunt der schitterende hofkringen geworden; haar leven was genieten geweest; zij had niet het minste begrip van de zware verantwoordelijkheid, die aan de Schotsche kroon was verbonden.

Uit die vroolijke balzalen werd ze plotseling geroepen tot koningin over een volk van Puriteinen; in plaats van hulding ontving zij ondubbelzinnige berispingen; de buitgange hovelingen hadden plaats gemaakt voor den man van graniet: John Knox....

Gesidderd heeft de koningin voor dezen geweldigen man. Hij zeide tot haar, dat de Christenen het recht hebben, om in opstand te komen, als zij door hun Overheid in de uitoefening van hun godsdienst worden belemmerd. Het was een stelling, die door Calvijn nooit verdedigd en altijd weerlegd was, maar Maria Stuart, die in de regelen der hofetiquette zoo nauwkeurig was opgevoed, bezat niet de Bijbelkennis van Calvijn. Zij moest het onmiddellijk afleggen tegenover den Schotschen hervormer, die de Bijbelteksten als pijlen op haar afschoot, en die niet aarzelde, om de vervolgers van het Calvinistische geloof te vergelijken bij krankzinnigen, die het dwangbuis behoorden aan te hebben, opdat zij niemand last zouden veroorzaken.

Hij wenschte Maria Stuart toe, dat zij nog eens de Debora mocht worden van Schotland, maar het was een beeldspraak, die zij volstrekt niet begreep, en bittere tranen van ergernis zijn uit die koninklijke oogen geperst, omdat al haar dreigen machteloos opspatte tegen het stalen hoofd van John Knox.

Welk een wonderlijke lotsbedeeling was het geweest, dat deze vorstin van weelde en fijne beschaving tegenover dezen Elia der Reformatie werd geplaatst! Zij werd door de stoere Schotten, al waren zij afkeerig van haar Roomsche geloof, gul ontvangen, en zij zouden haar de trouw ook wel niet hebben opgezegd, indien haar lichtzinnigheid en de dartele dansen van haar hof niet de Puriteinsche verontwaardiging hadden gewekt. Knox deed de kansels dreunen van zijn strafpredikatiën, en deze man van de predestinatie laschte in de openbare gebeden zijner kerk deze veelbetekenende uitdrukking in: „Verlicht, o Heere! het hart der koningin — zoo dit Uw welbehagen is!”

In 1561 betrad Maria Stuart den Schotschen bodem. In 1567 werd zij een gevangene van haar volk, en teekende de oorkonde, waarbij zij afstand deed van den troon. En de zes jaren, die daar tusschen liggen, vormen een aaneenschakeling van de droevigste misslagen.

„Slechts misslagen?”

Ach, het was erger!

De strengste Puriteinen noemden haar een overspeelster en een moordnares, en eischten een vonnis, evenredig aan de schuld. De meer gematigden echter vreesden de wraak der overige vorsten; zij werd in strenge gevangenschap gehouden, en sleet sombere dagen.

Zij wist echter uit de gevangenis te ontsnappen; haar betooverende beminnelijkheid ontwapende haar cipier, lord Douglas; de cipier werd haar bondgenoot, en hij hielp haar bij de vlucht.

Zij riep haar getrouwen bijeen; zij verzamelde een leger — het was de laatste zonnestraal, die op Maria Stuarts

vaandel viel! Haar leger werd geslagen; haar aanhangers werden verstrooid, en ten einde raad, wierp zij zich in de handen van koningin Elisabeth van Engeland.

Dat was het begin eener achttienjarige gevangenschap, en toen Maria de gevangenis verliet, stonden het blok en het zwaard van den scherprechter gereed!

Is het waar, dat Elisabeth den dood der Schotsche koningin heeft gewenscht? Indien dit zoo was, dan had zij geen achttien lange jaren noodig gehad, om een doodvonnis uit te lokken!

Waarheid is het, dat Elisabeth door de komst van Maria Stuart in geen geringe verlegenheid geraakte. Haar koninklijk zelfbewustzijn was verontwaardigd, omdat een gekroonde koningin voor haar eigen onderdanen de vlucht had moeten nemen; zij beschouwde het als haar plicht, Maria Stuart bij te staan in de herovering van den troon, en haar gunsteling, de graaf van Leycester, was van dezelfde meening.

Doch Cecil lord Burleigh, de scherpzinnige staatsman, waarschuwde haar voor onberaden stappen; de Schotten, op wie koningin Elisabeth zoo verbitterd was, waren immers haar eigen geloofsgenooten, en de steun, dien zij aan een misdadige vorstin zou verleenen, zou een kaakslag zijn voor de Reformatie.

Het Engelsche parlement bemoeide er zich mee; het spoorde de koningin tot strengere waakzaamheid aan; het was niet zonder reden beducht, dat Maria Stuart, al was zij gevangen, den Engelschen staat gevaarlijk kon worden.

De kerkmuren waren immers voor de gevangene geen beletsel, om talrijke verbintenissen te hebben met de buitenwereld, en Elisabeth verklaarde aan den Franschen gezant: „Indien de koningin van Schotland niet met mij, maar met een ander vorst te doen had, zou ze sinds lang niet meer in leven zijn. Zij heeft in Engeland verstandhouding met rebellen aangeknoopt; zij heeft afgezanten te Parijs, Rome en Madrid — zij smeedt in de gansche Christenheid lagen tegen mij.”

Dat was niet te veel gezegd.

Er is nog een brief van Maria Stuart aan Babington voorhanden, waarin zij een plan om haar uit de gevangenis te bevrijden, goedkeurde; zij versterkte Babington in zijn voornemen, en een plaats in den brief liet zelfs doorschemeren, dat zij tevens den beraamden moord op Elisabeth, waarvan het plan haar bekend was, goedkeurde.

Haar antwoord liet zij door haar secretaris in cijferschrift opstellen; slechts haar vertrouwde vrienden bezaten den sleutel tot dat schrift; en zij was gerust, voor elke ontdekking gevrijwaard te zijn.

Maar op die gevaarlijke rust zou een verschrikkelijk ontwaken volgen!

Reeds sedert lang was list tegenover list gesteld; Elisabeths minister Walsingham had, om het leven zijner koningin, dat door tal van samenzweringen was bedreigd, te beveiligen, een leger van spionnen in dienst genomen. Zij omringden Maria Stuart; een harer vertrouwelingen stond in Walsinghams dienst, en dat zoo streng bewaakt geheim van het cijferschrift wist deze minister met zijn argusogen te ontcijferen.

Die bewuste brief is voor Maria Stuart dan ook noodlottig geworden; zij heeft er haar einde door verhaast; zij dolf haar eigen graf.

De saamgezworenen werden in hechtenis genomen en ter dood gebracht; thans kwam Maria Stuart aan de beurt; en de oogen van Engeland waren op koningin Elisabeth geslagen.

Voor een vreeselijke beslissing kwam de koningin te staan. Zij was niet weekhartig, maar wreed evenmin, en hier stond het leven van een bloedverwante en van een vorstin op het spel!

De rechtbank had het doodvonnis over Maria Stuart uitgesproken; het Parlement had het vonnis bekrachtigd; thans wachtte het vonnis op haar onderteekening.

Zij kon niet besluiten; haar hart werd door de tegenstrijdigste gevoelens verscheurd; van dien bitteren tweestrijd getuigt haar antwoord aan het Parlement.

„Nooit in mijn leven,” schrijft deze anders zoo vastberaden vorstin, „heb ik meer geweifeld en gewankeld, of ik spreken dan wel zwijgen zou dan op dezen dag. Spreek ik zonder te klagen, dan heet dit huichelarij; zwijg ik, dan wordt dit als minachting van uw liefde en bezorgdheid beschouwd. Gij zegt, dat alleen de dood mijner vervolger mijn leven in veiligheid zal stellen; waarlijk! niets ter wereld zou mij aangeneramer zijn geweest, dan dat men andere middelen had gevonden. Ik keur uw vonnis niet af, doch verontschuldigt mijn weifelen, en stelt u tevreden met een antwoord, dat er geen is!”

Wat het Parlement niet vermocht, dat kreeg Philips II van Spanje gedaan. Hij beoogde een inval in Engeland, om Maria Stuart uit haar gevangenis te redden, of haar dood te wreken. Dat besliste — dat schonk aan Elisabeth haar oude veerkracht terug, om het doodvonnis te teekenen.

En toch aarzelde zij opnieuw....

Zij stelde het gewichtige document aan haar geheim-schrijver Davison ter hand met de uitdrukkelijke bepaling, dat het eerst in geval van oproer of landing eener vijandelijke macht op de Engelsche kust zou worden uitgevoerd.

Davison dacht er het zijne van, en meende aan zijn gebiedster geen grooter gehoorzaamheid te kunnen bewijzen dan door haar uitdrukkelijk bevel te overtreden. Hij overhandigde het noodlottige document aan de raadslieden der koningin; zij besloten, het doodvonnis op eigen verantwoording te doen voltrekken; en op den somberen avond in Februari 'ontving Maria Stuart de tijding, dat zij den volgenden dag moest sterven.

De dag brak aan; de ongelukkige toonde treffende gelatenheid. In koninklijken dos, den rozenkrans in de hand en het crucifix op de borst, trad zij de groote zaal binnen, waar eens de vierschaar over haar was gespannen, en waar thans het vreeselijke blok haar wachtte.

„In Uwe handen beveel ik mijnen geest!” dat waren haar laatste woorden; haar hoofd viel; zij was vijf en veertig jaar geworden.

„Zoo mogen alle vijanden van koningin Elisabeth sterven!” riep de deken Fletcher, maar de overige getuigen zwegen ontzet stil. Haar dood was in hun oogen een verzoening voor haar leven, en haar standvastigheid had hun harten ontroerd.

Elisabeth zelve was nog dieper ontroerd; daar kwam uit haar ziel een uitbarsting van toorn, smart en verontwaardiging, die haar hof deed beven. Englands raadslieden doorleefden bange dagen; Davison moest het volle gewicht van haar toorn ervaren; hij werd in hechtenis genomen en tot den bedelstaf gebracht.

't Is een aangrijpende geschiedenis.

Elisabeth wilde Maria Stuarts dood niet, en na-achtien jaren valt toch het zwaard van den scherprechter; zij trachtte het misverstand met haar mededingster op minnelijke wijze uit den weg te ruimen, doch Maria Stuart stond zelf in den weg; het doodvonnis was rechtvaardig, en toch stelde Elisabeth de uitvoering uit tot het uiterste oogenblik.

Het werd uitgevoerd buiten haar weten; het was een bange verrassing voor koningin Elisabeth en Maria Stuart beiden. Maar die terechtstelling verhief de gevonniste tot den rang eener martelares, en teekende Elisabeth als een vrouwelijke beul. Haar smart werd veinzerij, haar tranen gehuichel genoemd; en die onrechtvaardige smet is op haar zoo roemrijke regeering blijven kleven.

Hoe anders had het kunnen zijn! O, had Maria Stuart geluisterd naar de stem van Knox, den strengen boetprediker! Doch die taal was haar te hard; zij had de lichtzinnigheid lief; en zwarte bladzijden telt haar levensboek.

Een mislukte regeering en een verzondigd leven lag achter haar. Doch toen de dood haar naderde, nam zij afscheid van de wereld; een bewonderenswaardige gelatenheid lag op dat gelaat, en boven dat vreeselijke doodsblok schemerde licht, toen zij fluisterde: „In Uwe handen beveel ik mijnen geest!”

L. P.

1) 1587.

WAT IS, EN WAT WORDT.

III. (SLOT.)

De geschiedenis van het Zendingswerk onder de Joden in Palestina is zeer merkwaardig. Soms kan men zeggen, dat de Heere door het land zelf tot hen spreekt. Dat ervoer o.a. de bekende Joodsche rechtsgeleerde Jakob Rabinowitch.

Zijn Russische geloofsgenooten verzochten hem in Palestina een plek te gaan zoeken, tot woonplaats voor zijn vervolgde broederen. Vóór zijn vertrek gaf een Christen hem het Nieuwe Testament met de opmerking: „Dit boek bevat de beste beschrijvingen van de gewichtigste plaatsen in het Heilige land. Neem het als gids mee.” Nadat Rabinowitch zijn opdracht volbracht had, wilde hij de plaatsen bezoeken, die bij vele Christenen heilig heeten. Te Bethleem las hij in zijn Testament wat daar gebeurd was, en voorts van Jezus' leven en werken in Galilea. Op den Olijfberg gezeten beschouwde hij Jeruzalem.

Bij den blik op de geliefde koningsstad rezen in hem allerlei vragen. Waarom is de stad nu eenzaam en verlaten, waar eens de tempel stond, God tot Zijn volk sprak, de beroemdste zonen van Israël leefden? Waarom is het verkoren volk overal verstrooid, vaak vervolgd en nergens geliefd?

Zoo vragend nam hij het N. Testament, en las, wat Jezus in Jeruzalem gedaan en ondervonden had, o.a. de lijdens-geschiedenis. Hij bezocht de plaats, waar die was voor-gevallen, en tegelijk, door den Geest verlicht, verstond hij Jes. 53. Hij zag dit alles vervuld in Jezus, den Messias en Heiland, en zeide: „Nu weet ik, dat de sleutel van Palestina niet in de handen van een Rothschild, een staatsman of een koning ligt, maar in die van Jezus, onzen Heiland en Messias.”

Met deze wonderbare ontdekking keerde hij naar Rusland terug, verhaalde den Joden zijn wedervaren en predikte hun Christus. Eerst werd hij zwaar vervolgd, maar later werden vele vijanden tot vrienden, en wilden van Jezus hooren. — Gelijk het hem ging op den Olijfberg, zal het Israël eens in zijn land gaan: de plaatsen, ja de steenen zullen spreken.

De eerste pogingen tot bekeering der Joden in Kanaän gingen uit van de Londensche Jodenzending. Wolff, een bekeerd Israëliet, begon zijn taak in 1822. Op dezen vurigen prediker volgde Nicolayson uit Sleeswijk, die veel zegen had. Later werd deze zending geleid door den Joodschen Christen, bisschop Alexander. Op hem volgde de bekende Samuël Gobat, van wiens arbeid nog veel over is.

De eerste Protestantsche Gemeente in Palestina bestond uit bekeerde Joden. Het eerste Protestantsche kerkgebouw aldaar was de Joodsch-Christelijke Christus-kerk, gelegen tegenover de Davidsburch te Jeruzalem. Zij werd ingewijd 21 Jan. 1849.

Deze Zending heeft jongens- en meisjesscholen, een werkplaats voor waarheidszoekende Joodsche jongelingen, en een zeer goed werkend ziekenhuis met 61 bedden, 2 dokters en 5 verpleegsters. Dr. Masterman, die de leiding heeft, zegt, dat duizenden Joden in of bij Jeruzalem zijn behandeld door hem en zijn ambtgenooten. Ook vragen de Joden wel bezoek aan huis. In de wachtkamer wordt den bezoekers het Evangelie gepredikt.

De Zending te Jeruzalem heeft een zwaren strijd gehad. De meer bemiddelde Joden werden door de rabbijnen in den ban gedaan, als zij hulp van de Zending aannamen. De vele armen, die van de „Chaloekah-bedeeling” trekken, verloren die, als zij tot de Zending gingen. Jaarlijks namelijk komt uit Europa meer dan f 1200.000 voor de Joden der vier „heilige steden,” Jeruzalem, Safed, Tiberias, Hebron. Alle weken rijdt de geldwagen door de nauwe